

verneš! Vari, da me ne preverneš! Lončar razserden po tem klicanju, verže krošnjo na tla, da se pobijejo vsi lonci. Pavček je odskočil, ter dalje šel. Najdejo ga tatje, ki so šli nad bližnjo grajšino, živino krast; pravijo: Vzemimo ga seboj; ta bo za linice in za špranjice dober. Pridejo do grajšine in do hleva; skozi malo luknjo spustijo Pavčka v hlev, da bi krave odvezal, in znotraj odperl. Pavček pa znotraj vpije: Ali to belo, ali to debelo? Ali to belo, ali to debelo? Ljudje so vpitje slišali; so prišli in tatove odpodili; Pavček pa je v seno skočil, ter se je skril. Pride dekla, kravam pokladat; Pavček vpije: Vari, da me ne pokladaš! Dekla nekaj ostrašena, naglo zgrabi mervo, ter jo položi kravam; Pavček pa je bil med mervo, in krava ga je snedla. Zjutraj pride dekla krave molst; Pavček zopet vpije: Vari, da me ne pomolžeš! Vari, da me ne pomolžeš! Dekla prestrašena beži, ter noče krave več molsti; mogli so tisto zaklati. Tedaj je dekla mogla iti vamp prat; začne ga rezati, Pavček pa vpije: Vari, da me ne pre-režeš! Vari, da me ne prerežeš! Dekla vsa prestrašena pusti vamp pri vodi, ter zbeži; volk pa je prišel, in vamp snedel s Pavčkom vred. Tedaj pa je bil volk presit, in vamp mu je počil; Pavček pa je ven skočil, in se je domú vernil. Mati ga vpraša: Kod si hodil, kje si bil? V kravjem vampu, v volčjem vampu sem bil! pravi Pavček. Po tem pa je mati kruh pekla, in Pavček je za peč lezel, ter v močni predal padel. Mati je nevedoma Pavčka z moko vred pomesila, in s kruhom spekla. — Tako je bilo Pavčka konec. —

Divji in povodni možovi.

Naši ljudje so kdaj veliko pripovedovali od divjih mož; še, kar jez pomnim, so v neki soseski pastirji seboj nosili balke in sekire, ker se je pravilo, da hodi divji mož v gori. Divji mož pa je, kakor pravijo, vès poraščen in kosmat; velik je, da se mora prikloniti pri vsacih vratih, da zamore v hišo; ima tudi divjo ženo, ravno tako porašeno.

Bilo je enkrat, tako sem slišal, unstran Ljubelja hodil je k neki hiši divji mož, ter je tako razsajal po hiši, da si domači niso upali ponoči ostajati pod streho, temuč so drugam hodili spat. Nekega večera pride medvedar z dvema medvedoma, ter prosi prenočila; odgovorijo mu, da ga ne morajo sprejeti, ker sami nimajo pokoja doma, temuč morajo drugam hoditi. Medvedar pravi, da se nič ne boji; naj ga le pustijo. Ko tedaj drugi ljudje odidejo, medvedar zleze na peč, ter čaka, kaj bo; medvedoma pa je bil odvezel torbe od gobcov. Proti polnoči vstane hrum, in divji mož se privali v hišo; medveda planeta na-nj, ter se tergata hudo z njim. Dolgo se skupaj valjajo in tergajo, dokler divji mož ni ubežal, vès kervav in rijoveč; polno kocin in kervi se je zjutraj vidilo po tleh, divjega moža pa ni bilo več blizo. Čez nekaj časa gré gospodinja iz tiste hiše v gojzd derv nabirat. Najde jo divja žena, ter pravi: Imaš še tiste mačke, ki so mojega moža ujedle? Še jih imam, še, še! pravi una serčna. Zarijove divja žena, ter se zgubi v gojzd.

Bilo je, tako je bila druga pripoved, za Teržičem nekaj oglarjev v neki dolini; delali so skupaj pri kopišču, ter so se shajali v bajto. Pa vsaki dan jim je zmanjkalo nekaj kruha, ki je bil hranjen v bajti; tedaj je eden ostajal doma za varha. Vsaki pot pa je zdaj se pogrešal kruh in človek. Versta pride na družega oglarja, da bi bil za varha; misli si, kaj bi naredil v tej zadregi. Spravi se tedaj nad vrata pri bajti, ter čaka s sekiro v roki. Tù se privali divji mož k bajti, in skozi duri; oglar mahne s sekiro, ter mu precepi glavo. Z velicim vpitjem zbeži divji mož; po gojzdu pa se je še dalje slišalo žalostno vpitje. Ste mi ubili moža! je klicala divja žena, oglarjev pa ni nadlegoval nihče več.

Povodni mož, tako se glasi pravljica, ima hišo v globočini kake reke; hiša njegova je iz golega stekla, in hranuje veliko bogatijo, zlata in dražih biserov, ki se na-

hajajo v vodi. Povodni mož si v ženo vzame najraje kako zalo deklico navadnih ljudi; vjame jo, ko jo najde blizo vode. Pravijo, da se taki ženi ne godi slabo, samo da je povodni mož ne pusti več venkaj; tudi ne pusti blizo keršanskega spomina, in zopernost mu je keršen duh. — Taki pristavki so znamenje, da take pripovedi so ostanjki iz malkovskega časa.

Hicinger.

Kerstniki, basnoslovni vitezi starih Slovincov.

V 16. listu letošnjih „Novic“ sem bral od Sasa in Kresnika. Ker tudi jez o tej reči nekaj vem, naj povem, kar mi je znano.

Gosp. Terstenjak govori o Sasu in Kresniku, jaz pa sem slišal le od Kerstnikov pripovedovati. Ker so te imena iz basnoslovja starodavnih časov, so se lahko premenile, da se zdaj v tem kraju tako, v drugem inace glasijo.

Slovinci so nekdanj imeli po raznih krajih svoje varhe, ki so gospodovali njih dežele in jih varovali nadlog. Imenovali so jih Kerstnike. Bil je toraj vsak Kerstnik svoji deželi dobrotnik. Za krajine, kjer so Kerstniki vladali, so se morali večkrat bojovati.

Če sta se dva Kerstnika vojskovala, je dobil zmagavec vselej svoji deželi srečo in blagostanje. Polja so mu lepo obrodile, v goricah je bila obilna bratva in prebivavci njegove dežele so bili zdravi in v vsem srečni. V deželi zmagane pa je bila nevolja pri nevolji; polja so bile nerodovitne, v goricah je bila slaba tergatev in ljudje so bolehal za kužnimi boleznimi.

Ko je nekdanj slaba letina bila, se je govorilo: „Naš Kerstnik in ptuji sta se poskusila za žito. Vzela sta snop žita in rekla: kdor zadnji snop dobi, tisti je zmagavec. Dobro sta se prijela, kmalo je vendar naš obležal, obderžal je le samo snopovo vezilo, vse drugo pa je ptuji odnesel. Ko je prišla žetva, so delali pri nas debele vezila, ker le v vezilih je bilo obilno žita, v snopu pa celó malo, ker je naš Kerstnik snop zgubil in le vezilo dobil.“ Ako se je kadaj na jasnem nebu bliskalo, so govorili naši prededi, da se Kerstniki v borbah sekajo.

Ko so Kerstniki gospodovali, je vladovala v kačji deželi kačja kraljica, kateri je bilo veliko število kač podložnih. Ta kraljica je imela jako čudovito krono. Ako je kdo dobil to krono, je imel zmiraj toliko premoženja, ko takrat, ko je krono dobil. Dnarjev bi imel sploh toliko v mošnji ko takrat, kadar si je krono osvojil, če bi ravno kaj proč vzel.

Vurberžkega *) Kerstnika je mikalo to krono dobiti. Vendar je bilo to prav težko, ker kačja kraljica je čuvala svojo krono jako skerbljivo. In če bi ji bil tudi kdo krono ukral, bil je ne bil lahko domú prinesel, ker bi ga truma kač, od kraljice poslana, kmalo došla, in mu krono vzela.

Vurberški kerstnik si oskerbi torej od svojega do kačjega gradú mladih, čverstih kónj, sam pa gré v kačji grad. Ko ta pride, najde kraljico v svoji palači. Velikokrat je zasukana okoli mize; Kerstnika precej groza obleti, viditi tako veliko strašno kačo. Le sčasoma se zavé, ter začne ž njo igrati in kvartati, ker za kačjo krono gré, ktere ne more dobiti, če svojega gesla dobro ne opravi. Imel je Kerstnik psa, ki mu je kvarto dal; ako mu je pod mizo padla, kača pa si je morala sama kvarto zdiči. Ko kačji kraljici kvarta pod mizo pade, si jo mora zdiči; zdaj Kerstnik vtakne krono hitro v žep, kraljica pa kraje ne zapazi. Igrata še dalje, kača nič ne misli na krono, Kerstnik pa skerbljivo gleda, kako bi odšel z ukradenim zakladom. Ko igro končata, se grof (Vurberžki Kerstnik je bil namreč grof) lepo priporoči kačji kraljici in hiti od staje do staje, kjer je imel konje nastavljene.

*) Vurberg (Wurmberg) grad na Štírskem, ne ravno deleč od mesta Ptuj.

Ko gost odide, še le kača zapazi, da ni krone več. Strašen vrisk zažene po celi deželi, in hitro iz vseh krajev strašno veliko kač priverši. Kraljica jim svojo nesrečo pové in veli gerdega tata zasledovati. Kmaló je cela truma zbrana in hiti za Kerstnikom; al čeravno jako hité, tatú vendar ne morejo uhvatiti, ki je srečno dospel v svoj grad s krono. Kača za kačo opeša in obleží na poti, le samo ena prilazi do vurberskega gradu. Ko pa tukaj vrata zaperte najde, tresne z repom po vratah, da se celi grad strese. Onega kraja vendar ne zapusti in vsak dan jej mora biti škaaf mleka. Leto je minulo za letom, kača pa le ostane pri vurberskem gradu.

Ko pa umerje grof, ki je ukral krono v kačji deželi, se zasliši strašen vrisk pri Vurbergu in kača hiti proti Dravi. Kjer je odlazila, je bilo viditi, ko bi s plugom brazdo rezal.

Neke stare ljudi, ki so znali velikokrat kakšno osmo-diti, sem pred večimi leti slišal pripovedovati, da so oni sami vidili kačjega kralja s krono. Pravili so, da se more kačji kralj tudi v naših krajih viditi. Kdo pa bi dobil njegovo krono, bi sploh vsega zadosti imel, kakor oni, ki bi dobil krono kačje kraljice. In današnji dan še pré je nekod kačja dežela.

Več pripoved od kačje dežele in kač sem nekda j slišal. Gotovo še je tedaj med Slovenci mnogo gradiva o tej reči, bodi si na Štajarskem, ali na Kranjskem, ali na Koroškem. V „Slovenski Bčeli“ 1850, str. 4 in 5 je neka koroška narodna pripovedka od „Bele kač“. Kaj imamo národnega, naj se pobere in ohrani, da nam ne zgine na vsigdar.

Koloman Mulec.

Lizuni.

Gospodičine in Vile
V hostah so Rozaljke bile,
So slovele krog in krog;
Peti so, vabiti znale;
Kogar pa so pretantale,
Po njem je blo, smil' se Bog! —

Kar Rozaljke b'le v povesti,
Od lizunov smo si v svesti,
Kdar sterdéno govoré.
Delajo se lepe, brate,
Mot'jo reve in bogate,
Z sladkim strupom jih moré.

Rožice sadé strupene,
Milost' nimajo nobene,
So še huj' kot pisan gad.
Pravo znajo počerniti,
Greh u čeden plajšč zaviti,
Na oči podplate djat'.

Lizec drug je sam'ga vruga,
Ino sladka skorja draga,
Ki kupiti je za med.
Vkanjen ga želí prodati
Tud za samo cestno blato,
Kar mogoče toljko pred.

Silna je lizunov truma;
Svet pripravljajo iz uma,
Mojstri mnozih so nezgod.
Niso kot Rozaljke v hosti;
V gradih, mestih so pogosto,
Tú se gnejzdi njihov rod.

Požencan.

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Gradca. ☉ Poslednji dan unega mesca so pripe-ljali iz Dunaja Janeza Reš-a, kateri je umoril na sv. Pavla dan gospó Jakomini-tovo, in potem tudi njeno služabnico. Reš ni bil nikolj njeni sluga, ampak služil je več časa pri neki baronki, prijateljci umorjene. Ker ste se te dve gospe večkrat obiskovale, je bilo morivcu vse znano v Jakominitovi hiši. Iz baronkne službe spušén se je klatil dalj časa po Gradcu in je zvedel, da je gospa J. 10 tavž. gold. podedovala. — Povedal je doslej sodní, da je hotel jo za podporo prositi, in jo umoriti, če bi mu jo odrekla. Zavoljo tega se je preskerbel z dolgim nožem, in s skritim pod suknjo pride 24. januarja pred poldnem k nji. Gospá ni uslišala njegove prošnje; — ker je bila sama, ji porine nož v persi večkrat, da je umerla. Kmaló potem pride njena služabnica, na katero tudi z nožem plane in jo umorí. Potem je odperl in preiskal vse zaklepe, pobral vsaktere dragocenosti in srebro; med njimi tudi posodico

za cukar in zakonski perstan, po katerem je prišel na Dunaji pravici v roke. Gotovine ni zasledil tolovaj. Ostal je še celih osem ur v njenem stanišu, da bi mogel skrivaj iz hiše priti. Kmaló potem je zastavil večji del ropa v graški za-stavnici in se je z dnarji po Gradcu potepal. Pred nekimi tremi tedni pride na Dunaj službe iskat, kjer ga je pa osoda pravici v roke izročila. J. R. ni bil nikolj ne streže ne natakar (kelnar); čevljar je.

Od Negove blizo Radgone. F. W. — Drage „No-vice“! Dovolite mi raznih reči iz naše okolice vam pove-dati. Kar se tiče poljskih pridelkov, se smemo hvaliti, da pri nas vse lepo stoji, ter nam obilen hasek obeta. Čeravno žito ni toliko zerna prineslo kakor slame, je pa vendar pšenica kaj bogato obrodila. Tudi koruza, proso, ajda, fižol, lan in konoplje, graholka, buče (tikve), rona (pesa) in repa, zelje (kapus): da! skoro vsa setva nam rodovitno kaže. Sena se je veliko nakosilo; nekteri bodo otavo lahko dvakrat kosili; tedaj nam kerme za letos manjkalo ne bo, samo da nam je od lanskega leta malo živine ostalo. Svinje napada sém ter tjé nagla bolezen, tako da jih veliko pocepa. Okolj Lutomera je toča po goricah že mesca maja veliko škodo storila; al sčasoma so se rane na tersu za-celile, in zdaj še lanske tergatve pričakujejo. Tudi suša ondi ni samo polja, temoč tudi senožeti je zlo nazaj po-stavila, tako da so jari pridelki slabši kakor se je priča-kovalo. Pri nas okolj Radgone dež pogostoma zemljo namaka, pa vendar nam manjka vode; zato skoro vsi manjši mlini počivajo. Vresničila se je stara povedka, ki pravi: „Ako na velik petik dežuje, gré dež celo leto večkrat, al nič ne zdá.“ Ker pomanjkuje mlinom vode, bi nam žermle (Handmühle) dobro vstregle, kakor si v sili tudi Haložani ž njimi pomagajo. — Lani omenjena škoda v hojovih borstih po gosencah je srečno za letos mimo šla, ker je zdaj šilje spet lepo ozelenelo. Derv za kurjavo nam tako hitro manj-kalo ne bo, ker se pri nas bukovih seženj po 5 fl. in pol srebra obilno dobí; le okolj Ptuja v tej reči slabo stoji, kjer se seženj po 9 fl. sr. kupuje. Prebivavcom tega mesta bi želel planino sv. Uršule na koroški in štajerski meji, na kateri sem obilno bukev strohnjenih vidil po koncu ležati in pod zlo iti. Na to prijazno planino sv. Uršule na božjo pot 4 ure visoko iti, vsakega potnika mika, ker z nje, kakor z Rogačke in Radelske se v veliki svet daleko vidi. V Starem tergu blizo Slovengradca dobiš za to pri častitih gosp. duhovnikih prijazno postrežbo, ki ti še strežeta dajo, da ti pravo pot na visoko goro sv. Uršule lepo pokaže. Na omenjeni planini najdeš kaj lepo živino, cele čede ovac, volov in divjih bčel; nabral boš si pa tudi dišečih rožic obilno; serce se ti bo pa nebeškega veselja smejalo, kadar ondi v slavno staro cerkev stopiš in farne zvonove na taki višini ubrano peti zaslišiš. Sveta pot se začne ondi ob Ja-kobovem, in terpi noter do sv. Uršule v jeseni. — Nekaj žalostnega še omenim od Ptujске okolice. Na Telovo po poldne je strašna toča in ploha vse pridelke na polji in goricah popolnoma pokončala, ki je segnila od Polenšaka do Višnice na horvaški meji, više kot sedem ur na dolgo in eno uro na široko. Zato so po ti grozni nesreči Haložani letos obožali; in dobro bi bilo, da bi se jim z milošnjo ne-koliko pomagalo. — Sadja je pri nas v obče pičlo; le sém ter tjé ga je na kakem drevji obilno navešenega, da se popotniku serce smeja. Kaj je pa, drage „Novice“, tega krivo, da mlado drevje skoro zaporedoma se na korenini suši in da cepljene drevesa naših časov tiste visokosti, debelosti, in starosti ne včakajo, kakor je nekda j toljko lepega moč-nega drevja bilo? Naši kmetovavci pravijo, da je tega to krivo, ker se drevje premlado in celó pri zemlji cepi. *) — Nova nevolja je zadela Št. Lenardško okolico v Sl. goricah, ker je ondi po travnikih zraven pesnice ne samo nebrojnih kobilic, ampak pod travo v zemlji nad milijon

*) O tem bomo drugo pot govorili.